

Angstelkroniek

februari 2011

Nr 35

13e jaargang. Uitgave van de Historische Kring Abcoude - Baambrugge

Inhoud:

- Het Gemeente-en Polderhuis te Abcoude.
- Het ontstaan van de wijk Angsteloord
- Abcoude - Baambrugge – Leiden – Buskruit.
- De Kroniek van Abcoude en Baambrugge.

De Angstelkroniek is een uitgave van de Historische Kring Abcoude – Baambrugge en verschijnt drie maal per jaar.

Contributie:

lidmaatschap € 15,- per jaar
Losse nummers: € 4,-
RABOBank 3005.52.939
ISSN: 1569-6146
ANBI nr 59 189

Redactie:

H. Hoogenhout
Toertocht 15
1396 LG Baambrugge
harhoog@hetnet.nl
tel. 0294 – 29 19 75

Rein Rossing
Zand en Jaagpad 13
1391 JA Baambrugge
tel. 0294 – 29 02 44
ekkerrossing@xs4all.nl

Redaktiesecretariaat en eindredactie

W.W. Timmer
Achter de Kerken 40
1391 LP Abcoude
tel. 0294 – 28 4446
Wtimmer1@cs.com

D.L.H. Slebos
Kerkelanden 35
3645 HH Vinkeveen.
tel. 0294 – 28 49 93

Opmaak:

Hans Jansens, Amsterdam
hombre@xs4all.nl

Van de redactie

Het is inmiddels alweer geruime tijd geleden dat de laatste Angstelkroniek verscheen.

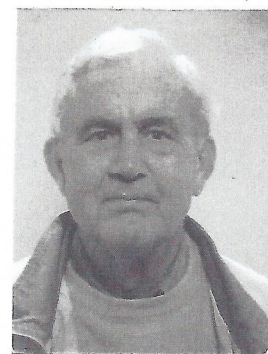
Gebrek aan auteurs, niet de onderwerpen, lag hieraan ten grondslag. Uw eindredacteur had tezamen met Marijke Carasso de handen vol aan het doen verschijnen van de *Kroniek van Abcoude en Baambrugge*.

Op 8 maart 2010 overleed ons lid van het eerste uur, Henk de Graaf. Een groot liefhebber van ons dorpsverleden en betrokken bij veel activiteiten. Zo was hij medeoprichter van de Vereniging Vrienden van het Dorp. Medeoprichter van de Stichting Het Fort van Abcoude. Vooral bij dit laatste monument was hij zeer betrokken. In het Fort hebben de Fortisten een speciaal “Henk de Graaf lokaal” ingericht ter nagedachtenis.

Henk de Graaf (1931-2010)

Ons oud bestuurslid Henk Kegel overleed op 15 oktober 2010. Henk was een betrokken bestuurslid van 1991–2006. Zeer geïnteresseerd in het Baambrugse gebeuren. Zijn belangstelling voor kunst en cultuur leverde menigmaal een fraai affiche van zijn hand op voor onze lezingen.

Henk Kegel (1933-2010)

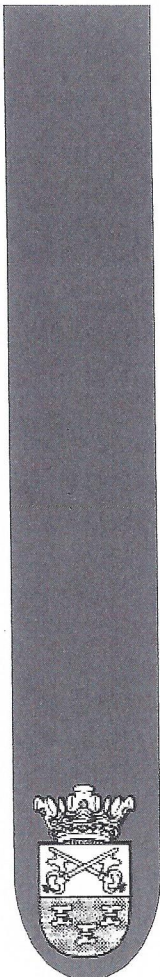
Gemeente-en Polderhuis te Abcoude.

Ontstaan van de wijk Angsteloord

In dit nummer:

De volgende schenkingen mochten wij in ontvangst nemen:
Van Wil en Mieke de Vries zwembaddocumentatie, foto's en de originele kaartjesautomaat van het bad in de Abcouder Meer.

Uit de nalatenschap van wijlen Piet Marsen uit Baambrugge: de maquette van het Baambrugse bruggehuis, diverse andere maquettes en een prachtig modelschip van het beurtvaartschip Zeldenpas van schipper Jan Zagt.

Ons oude gemeentehuis staat er nu verlaten bij. Aangezien de meeste secretariële activiteiten verplaatst zijn naar het verre Mijdrecht zal verkoop van het complex voor de hand liggen. Reden om dit beeldbepalende gebouw en zijn rijke verleden naar voren te halen. U treft het eerste deel van dit verhaal hierbij aan. Recente geschiedenis roept veel herinneringen op bij de nog levende oudere generaties. Bij hen zal het artikel over het ontstaan van de wijk Angsteloord zeker in de smaak vallen. Uit een iets verder verleden komt het artikel over de Leidse buskruitrampe.

Wij besluiten met de intentie uit te spreken dat wij dit jaar uw Angstelkroniek weer met de normale frequentie proberen uit te brengen. Dit wordt gemakkelijker gemaakt als zich auteurs aanmelden! De Kroniek van Abcoude en Baambrugge moet voldoende inspiratie opbrengen!

Het Gemeente-en Polderhuis te Abcoude.

De gemeentelijke herindeling is inmiddels een feit. Het ambtelijk apparaat, dat voor een deel was gehuisvest aan het Raadhuisplein, is thans ondergebracht in het gemeentehuis te Mijdrecht.

Dat zal niet alleen ongemakken voor de burgers uit Abcoude en Baambrugge opleveren. Een vraag die nu al bij heel wat inwoners leeft is: Wat gaat er met ons gemeentehuis gebeuren? Het enige gebouw in de wijde omtrek dat als huis der gemeenschap werd gebouwd en tot 1 januari 2011 als zodanig in gebruik was! Reden om het verleden van dit beeldbepalende gebouw in Abcoude eens nader te belichten.

De voorgeschiedenis.

Deze hangt ten nauwste samen met de voorlopers van de gemeente Abcoude. Vanaf 1811 tot 1941 was er sprake van twee gemeenten: die van Abcoude Baambrugge (Abc Ba) en de gemeente Abcoude Proostdij (Abc Pr). Deze zelfstandige gemeenten hadden hun eigen gemeenteraden,

maar deelden wel een gezamenlijke burgemeester. Onder zijn leiding vergaderden de gemeenteraden over zaken die hun juridisch en bestuurlijk gebied betroffen. Ook voerden zij separaat de administratie van de Burgerlijke Stand, de belastingen, en namen besluiten over de ruimtelijke ordening, het onderwijs, de begraafplaatsen en wat dies meer zij. De raadsvergaderingen en verkiezingen vonden plaats in de gerechtshuizen. Voor Abc Pr was dat het Rechthuis aan de Amsterdamsestraatweg en voor Abc Ba in de Eendracht. De betrokken logementhouders waren over het algemeen niet ongelukkig met de gemeentelijke huurders. Dat bracht uiteraard extra aanloop van burgers en dito verteringen met zich mee. De gemeentelijke administratie werd lang ten huize van de Burgemeester gevoerd. Voor het

*Het gemeente-en polderhuis van Abcoude
Proostdij vóór het jaar 1900 met op de voor-
grond de Norton waterpomp uit 1884 met
een lantaarn.*

dorp Baambrugge was dat niet erg handig, want de burger moest zich naar Abcoude begeven om de aangiften van geboorte, huwelijk en overlijden te doen. Van 1870 tot 1886 kon dit ook plaatsvinden in het logement de Jonge Prins aan de Brugstraat in Baambrugge. Vanaf augustus 1886 beschikte de gemeente Abc Ba over een eigen raadhuis aan de Rijksstraatweg naast Overdorp.

Koning Alcohol helpt een handje mee bij de bouw van het gemeentehuis.

De rijksoverheid was in de 19^e eeuw overwegend liberaal. Dat hield in dat zij zich terughoudend opstelde bij de regelgeving zodra het over sociale problemen ging. Toch zag zij in het laatste kwart van die eeuw in, dat de overheid voor *de sociale quaestie* aandacht moest vragen. De 19^e eeuw kende ook zijn alcoholproblemen. Tussen 1850 en 1875 werd een forse stijging van het alcoholgebruik in Nederland vastgesteld. Dit ging gepaard met grote sociale problemen. Denk maar eens aan liedjes zoals: Ach vader lief, toe drink niet meer. Hele huisgezinnen vervielen tot armoede en bedelarij vanwege zuipende kostwinners. Vanuit de kerken en particuliere welgestelden waren allerlei initiatieven ontstaan die zich met drankbestrijding en alcoholmisbruik gingen bezighouden. Zij propageerden bijv. dat men beter bier kon drinken dan jenever. Dit zou gezonder zijn en minder desastreus voor het gezinsinkomen. Het lijkt wel of wij de sigarenrokers van onze tijd horen zeggen: Sigarenroken is veel gezonder dan sigaretten roken, want sigaren rook je niet over je longen. Het groeiend besef om in te grijpen en te reguleren mondde in 1881 uit in de eerste zogenoemde Zedelijkheids wetgeving in Nederland. De overheid probeerde met een vergunningstelsel de ongebreidelde verkoop van alcohol aan banden te leggen. Met deze wetgeving werd de verkoop *van sterke drank in het klein* gebonden aan een vergunningstelsel. Deze vergunningen werden verstrekt aan horeca-ondernemingen. Het hoeveelheid hiervan was gebonden aan het aantal inwoners per gemeente.

Vanaf die tijd was het niet meer mogelijk dat inwoners aan de Hoogstraat tijdens de paardenmarkt hun ramen omhoog schoven en een borrel aan de passant verkochten. In Abc Pr gold als norm één vergunning per 250 inwoners. Zo rond 1880 bedroeg de consumptie van sterke drank per hoofd van de bevolking in Nederland ca. 5 liter. In 2009 was dit ca 1,3 liter. Bedenk bij deze cijfers dat het gaat om de totale bevolking, inclusief baby's, bejaarden, zwak, ziek en misselijk!

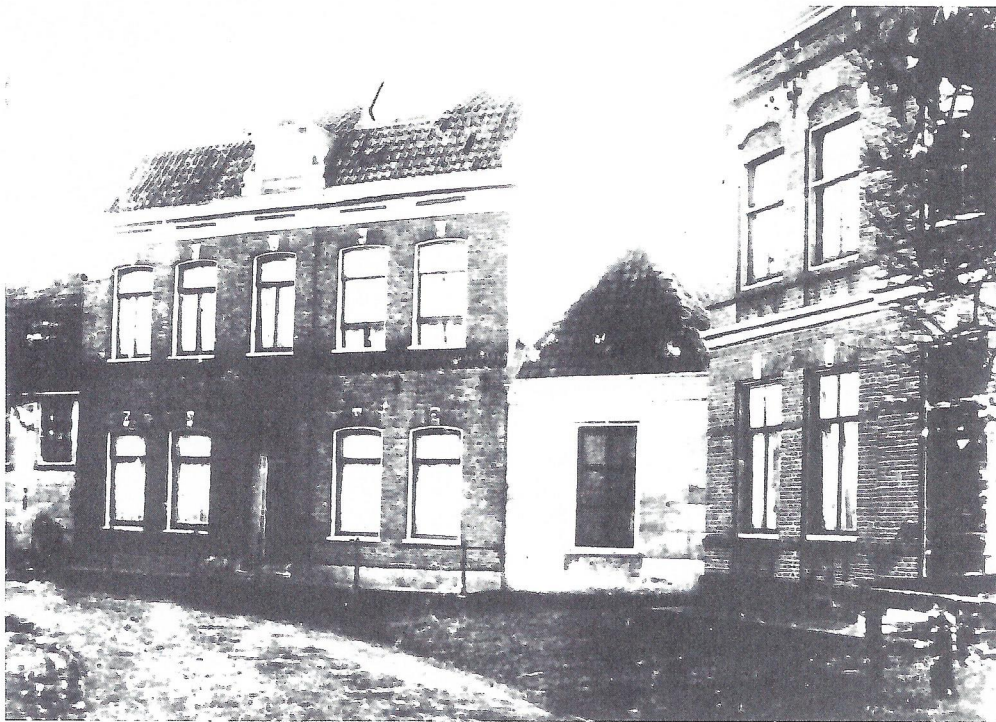
De overheid manoeuvreerde zich met de nieuwe wet in een lastig parket. Op het platteland werd in een lokaal logement meestal een ruimte gehuurd voor raadsvergaderingen, ontvangsten en het innen van belastingen. Het gaf geen pas meer om haar dienaren in de hierboven geschetste van alcohol bezwangerde omgeving te laten opereren.

In de steden kende men dit probleem minder omdat er meestal al een raadhuis was. Op het platteland lag dat anders.

Hoe het allemaal begon

Minister van Binnenlandse Zaken (BZ) J.R. Thorbecke (1798-1872) was in het midden van de 19^e eeuw de aanjager van een aantal belangrijke veranderingen op het gebied van overheidsorganisatie en administratie. Dat begon al in 1851 met de nieuwe gemeentewet. Daarin werd o.a. de verhouding tussen Rijk en Gemeenten opnieuw gedefinieerd en geordend.

Dat alles nog niet direct op rolletjes liep moge duidelijk zijn. Zo schreef de minister van BZ in juli 1851 een brief naar de Commissarissen des Konings waarin hij erop aandrong dat de regis-

Het secretarie gebouwtje naast de Burgemeesterswoning aan de Stationsstraat. Opname vóór 1896.

Mogelijk dat deze opmerking voor Jan Jacob van Voorthuijsen, burgervader van zowel Abc Ba als Abc Pr, reden was om in de loop van de jaren vijftig een aanbouw aan zijn woning in de Stationsstraat laten neerzetten die gebruikt werd als secretarie. Hier kon de burger zich voor allerlei zaken vervoegen. De gemeenten hadden

ters van de Burgerlijke Stand, zijnde de administratie waarin geboorten, huwelijken en overlijden werden opgetekend, onder geen beding uit het gemeentehuis mochten worden meegenomen. Op het platteland was het niet ongebruikelijk dat de Burgemeester of Gemeentesecretaris met het betreffende boek naar de burgers ging om inschrijvingen te doen. Recent was het voorgekomen dat er bij een brand een register in het ongereede was geraakt. Een prima idee, maar de commissaris in onze provincie moest de minister er wel op wijzen dat de ideale toestand van iedere gemeente zijn eigen gemeentehuis in onze streken nog lang niet was gerealiseerd. In veel gevallen lag het “dynamisch” archief zoals BS, bevolkingsregister en notulen bij de burgemeester in huis. Het statische archief was vaak opgeslagen in een grote kast die in het geregtshuis stond. Voor de gemeente Abcoude Baambrugge (Abc Ba) in de Eendracht en voor de gemeente Abcoude Proostdij (Abc Pr) in het Regthuis aan de Brugstraat.

De minister van BZ herinnerde in augustus van dat jaar de commissaris nog wel aan de volgende passage in de Gemeentewet:

Ik moet evenwel opmerken dat bij Art 72, 103 alinea 2 en 205c der Wet van 29 junij II ondersteldt wordt, dat in elke gemeente eene secretarie aanwezig is, en dat dus elk gemeentebestuur wil het aan zijne verplichtingen voldoen, behoort te zorgen, dat er althans voor het bewaren van het gemeentearchief een afzonderlijk lokaal worde ingerigt.

geen personeel in dienst met een “kantoorfunctie”. De burgemeester was meestal ook gemeentesecretaris en ambtenaar van de burgerlijke stand.

In 1854 wenste de commissaris nadere inlichtingen van de gemeente Abc Pr waarom er geen huurcontract met Jan Hesp, de verhuurder van het Regthuis was opgesteld. Het antwoord van B&W geeft in mooi inkijkje in de praktijk van het gebruik door de gemeente:

welk gedeelte van gemeld logement in het contract zoude moeten worden omschreven is onduidelijk aangezien wij in deze veelal van de willekeur van den kastelein afhangen; dan eens geeft hij ons voor het houden van vergaderingen of bij gelegenheid van trouwplegtigheden de zijkamer; dan eens de opkamer en ook wel de binnenkamer juist zooals het bij hem met logeergasten het best uit komt. De vergoeding van den kastelein daarvoor bedraagt jaarlijks fl. 50,--

De Commissaris des Konings besloot het jaar 1858 goed te beginnen en schreef de volgende tekst voor het Provinciaal blad:

“Bij mijne rondreizen door den provincie is het mijne aandacht niet ontgaan dat zeer vele gemeenten ten platte lande niet in het bezit zijn van een eigen voor den behoeften allezins voldoend gemeentehuis. Die, naar het mij toeschijnt noodzakelijke behoefte bestaat in een geschikt lokaal voor de vergaderingen zoo van B&W als ook inzonderheid van den gemeenteraad, in een

bekwaam lokaal waar de secretarie en voor de berging van archief.

Veelal worden de vergaderingen in eene daarvoor afgehuurde kamer gehouden, gewoonlijk in een herberg, en is dit dan nog wel het eenige waar in het dusver wordt voorzien.

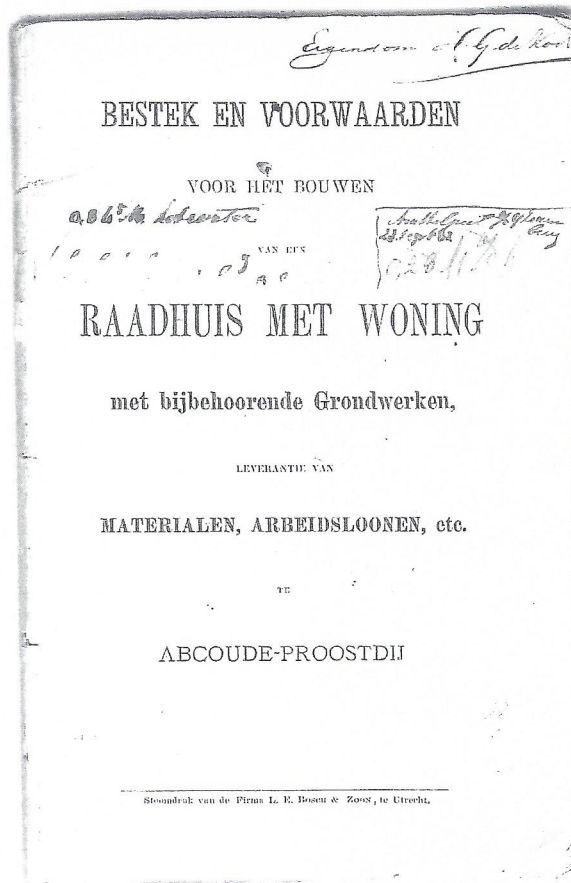
Intussen hoort toch ook de secretaris een lokaal te hebben geschikt om daarin te kunnen werken.

Dog de zoo geringe bezoldiging welke de secretarissen ten platte lande genieten, is het van dezen niet te vergen dat zij ten hunnen kosten, zich van een lokaal voorzien.

Bovenal is het in het groot belang der gemeente dat het archief goed wordt bewaard. Het veronachtzamen hiervan heeft reeds menigmaal tot, voor de gemeente ongunstige uitkomsten geleid, en toch wordt dat archief maar al te dikwerf geborgen in eene kast, staande in eene kamer gewoonlijk voor het publiek toegankelijk of tot het houden van drinkgelagen en of openbare vermakelijkheden bestemd ofwel wordt hier en daar zelfs het grootste gedeelte van dat archief in kisten gepakt gehouden zonder dat de inhoud van deze zelfs bekend is.

Ik heb gemeend de aandacht der gemeentebesturen op dit, naar mijne opvatting belangrijke onderwerp te moeten vestigen en hen dringend uit te nodigen, daar waar dit te pas komt, te trachten in het bezit te komen van een eigen doelmatig ingerigt gemeentehuis overeenkomende met de waardigheid des bestuurs en toe-reikend voor de behoeften.

Veelal zullen de kosten, ook bij erkenning der behoefte, afschrikken tot de uitvoering over te gaan, maar hiertegen meen ik te moeten opmerken dat volstrekt geen weelde wordt gevorderd maar eenvoudigheid daarentegen wordt aanbevolen, zoo slechts aan de behoefte behoorlijk wordt voldaan dat dit gemeentehuis tevens zou kunnen dienen tot woning der veldwachter der gemeente, die op veel plaatsen thans reeds van

In de brochure bestek en voorwaarden uit 1882 staat nauwkeurig welke materialen en op welke wijze er gebouwd moet worden.

vrije woning wordt voorzien; en dat dit gemeentehuis tevens zou kunnen dienen voor het houden van vergaderingen van polder en veenderijbesturen en dergelijke; bij aldien deze goed in den daarvoor zekere retributie aan de gemeente te betalen of een deel der kosten aan daarstelling te dragen; terwijl ook de brandblusmiddelen hier en daar bij of in dat gemeentehuis geborgen zouden kunnen worden. Op deze wijze zou de daarstelling zonder aanzienlijke kosten tot stand kunnen komen vooral, bijaldien men niet tot stichting van een geheel nieuw gebouw besluit, maar de gelegenheid benuttigt, die zich meer-malen voordoet tot aankoop van een bestaand

gebouw dat daarna voor het omschreven doel voegzaam zou kunnen ingerigt worden. Gedeputeerde Staten, die met mij deze denkbeelden deelen, hebben mij mede uitgenodigd Uwe medewerking hiertoe in te roepen. Ik verzoek U van al het bovenstaande een bepaald punt van overweging te maken en vooral bij de vaststelling der begroting voor het volgend jaar, dit belangrijk onderwerp al die aandacht te wijden welke het zoo zeer verdient".

Uiteindelijk zou de Commissaris daar zelf ook garen bij spinnen. Met regelmaat bezocht hij nl de gemeentebesturen, waarbij de bevolking werd uitgenodigd zich bij hem ter plekke te melden met opmerkingen of klachten. Een kroeg is wat dat betreft een niet een aangename plaats voor een magistraat.

De Commissaris des Konings moest immers ook de burgers bij zijn bezoek aan de gemeenten te woord staan in de plaatselijke kroeg.

Maar het zaad van deze opwekking viel in Abcoude en Baambrugge op rotsige bodem. In 1868 kreeg de gemeenteraad van Abc Pr nog wel het verzoek van Huijbert Kleijn om de

gemeente Abcoude Proostdij. Dirk Hoogenhout, de zoon van eigenaar Klaas Hoogenhout, had bij zijn aanvraag voor een vergunning voor de verkoop van sterk drank in het klein al aangegeven dat hij er niets meer voor voelde zijn localiteit af te staan voor de openbare dienst. Een van de artikelen in de nieuwe wet schreef voor dat vergunning geweigerd moest worden aan localiteiten die in gebruik waren voor de openbare dienst. Er kon een dispensatie voor de duur van vijf jaar worden verleend maar deze moest dan wel door de verhuurder van het vergaderlokaal worden aangevraagd.

De burgemeester probeerde Dirk Hoogenhout zover te krijgen dat deze door een kleine verbouwing het gedeelte dat voor openbare dienst gebruikt werd, zou worden afgescheiden van het dranklokaal. Maar Dirk voelde er niets voor om de eerder genoemde dispensatie aan te vragen en probeerde een deel van het pand voor veel geld te verhuren of aan de gemeente te verkopen. Onderwijl kreeg hij woorden met de burgemeester. Deze voelde zich geschokt en besloot het project over een andere boeg te gooien. Omdat hij voorzitter was van de diverse polderbesturen wist hij van de klachten die deze hadden over Hoogenhout. De polderbesturen maakten namelijk ook gebruik van het Regthuys. De ingelanden moesten hun polderlasten in die tijd uiteraard contact betalen en dat gebeurde tweemaal per jaar op speciale zittingdagen in het logement van Hoogenhout. Ook zij hadden het te vaak meegemaakt dat de kachel 's winters niet op tijd was aangestoken, dat de vergaderruimte niet schoon was gemaakt en dat ze op het laatste moment van lokaal moesten veranderen.

In mei 1882 aarzelt men nog om de definitieve beslissing te nemen tot aankoop van grond en de bouw. Een aantal inwoners van de gemeente Abcoude, die in het dorp Abcoude wonen, hebben verzocht om met de gemeente Abcoude te worden. Dit blijft echter een vrome wens.

Het startsein wordt gegeven.

In de vergadering van 23 juni 1882 gaat de raad akkoord met de aankoop van grond van Mr. M.P.F. van den Bergh van Lexmond, advocaat te Amsterdam ter grootte van 600 centiaren à fl. 1,50 per centiare. Dit grondstuk maakt deel uit van de voormalige buitenswaard die hier ooit stond. Het is gelegen tegenover de Hulsbrug en gemakkelijk te bereiken vanuit het dorp. Het ligt verder wel eenzaam in een leeg

“gemeentehuis” te verplaatsen naar zijn logement dat we uit later tijd kennen als het Amsterdamsch Koffiehuys. Maar zijn verzoek werd afgewezen met het argument dat het archief niet het ene jaar hier en het andere jaar daar kan worden overgebracht.

Twee jaar later dienen een aantal inwoners van Baambrugge een verzoek in om aldaar een gemeentehuis te bouwen. Dat verzoek wordt niet gehonoreerd. Immiddels vonden sinds 1869 de gemeentelijke activiteiten van Abcoude niet meer als vanouds plaats in de Eendracht in Abcoude, maar in de stallouderij en het logement de Jonge Prins van Jan Okhuizen aan de Brugstraat in Baambrugge.

We hebben niet de indruk dat de Raad daar gelukig mee was. In 1873 is er sprake van de afbraak van de oude buitenswaard Lindenhoff. Dokter en raadslid Willem Koomans vraagt B&W te onderzoeken of de gemeente het pand niet kan aankopen om er een school en een Gemeentehuis in te vestigen. Maar alles blijft bij het oude.

In 1876 is er een mogelijkheid voor de gemeente Abcoude om het gehele perceel van het Regthuys te kopen. Raadslid M. van den Bosch stelt voor om in de veiling mee te bieden. Het Regthuys kan dan geheel worden ingericht tot gemeentehuis en tevens worden voorzien van een bruggehuys voor de Heinkuitembrug. Maar hij krijgt zijn mederadaadsleden niet mee.

Het wordt menens.

De eerder geschetste nieuwe wetgeving met betrekking tot de betuiging van het alcoholgebruik levert werk aan de winkel voor burgermeester de Tourton Bruns. Hij moest wel op twee schakelborden tegelijk spelen. Zowel B&W van Abcoude als die van Baambrugge van mening dat er onderzoek moet worden gedaan of er niet een gecombineerd gemeentehuis voor de beide gemeenten kan worden gebouwd.

Al snel blijkt dat de Raad van Abcoude niets voor dit plan voelt omdat zij de financiële consequenties onaannvaardbaar vindt. Hun voorstel om het gemeentehuis in hun gemeente, op kosten van de gemeente Abcoude, te bouwen en de gemeente Abcoude dan jaarlijks huur te laten betalen voor het medegebruik, was voor de buurgemeente evenmin een optie.

Het meest nijpend was het probleem voor de

Het kadastrale minuutplan uit 1828 met op sectie 422 de buitenplaats Blomswaard.

land zonder bebouwing. Alleen de hofstede Torenzigt, het huis van de familie Age de Groot met twee huizen aan de Voordijk waren hier aan de westzijde van de Angstel te zien.

Inmiddels hadden de contacten met de polderbesturen ook succes gehad. De waterschappen Broekzijdsch en Waardasacker verbinden zich ieder voor fl. 500,- en het wat armlastiger waterschap Holendrecht voor fl. 300,-. De Polderbesturen kunnen te allen tijde in het nieuwe onderkomen vergaderen en zitdagen houden. Om dit te bezegelen werd in de gevel dan ook opgenomen Gemeente- en polderhuis. Opvallend is dat men spreekt over gemeentehuis en niet over raadhuis. Men zou denken dat het nieuwe gebouw werd neer gezet ten faveure van de raadsvergaderingen. Er waren meer raadsleden dan ambtenaren. Het gemeentebestuur van Abc Pr werd in 1882 gevormd door:

J.J. de Tourton Bruyns	Burgemeester
W.L. Kerkchofs	Wethouder
G. Snoek	Wethouder
J. de Bruijn	Raadslid
J. van Geijtenbeek	Raadslid
J. Koekenbier	Raadslid
M. van den Bosch	Raadslid
B. van Scherpenzeel	Raadslid
H. Boom	Secretaris

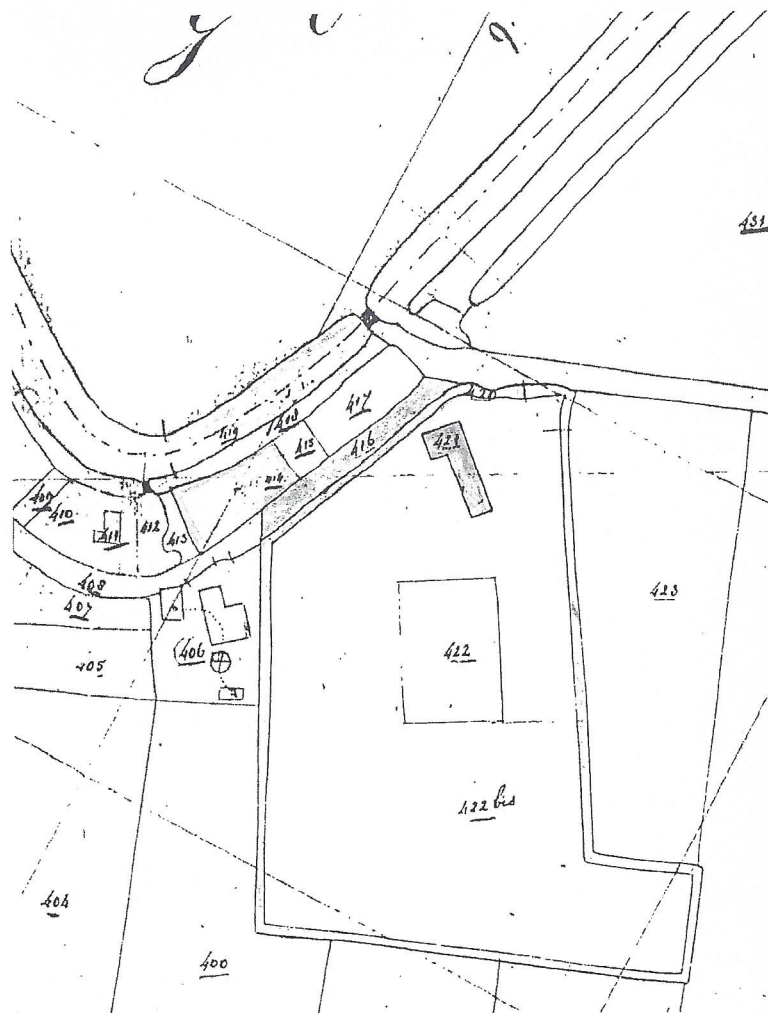
In het jaar 1882 vergaderde de raad negen keer om over het wel en wee van een bevolking te discussiëren en beslissen, die 1700 zielen omvatte.

Buiten de klerk ter secretarie G.A. Wttenweerde, die in Baambrugge woonde, kon men de veldwachter Johannes Jansen in het gebouw aantreffen. Hij had daarin een woning en trad tevens op als bode.

Verder wordt besloten de Secretarie samen met de gemeente Abc Ba te handhaven in het gebouwtje aan de Stationsstraat

Een adres van Jacobus Rentinck (1817-1888), Abcouder timmerman en molenmaker waarin deze verzoekt belast te worden met het plan, het bouwen en het toezicht houden tijdens de bouw wordt afgewezen.

Het motief is *dat men nimmer van de capaciteiten van den adressant voor zoiets dergelijks heeft gehoord*. Anderhalve maand later wordt het

bestek en de begroting gepresenteerd. Over de kosten en de uitvoering wordt lang gediscussieerd. uiteindelijk is men het er over eens dat een nieuw te bouwen gemeentehuis maximaal fl. 10.100,- mag kosten. (De totale gemeentelijke inkomsten over 1881 bedroegen fl. 12.027,99!) Teneinde de bouwkosten zo laag mogelijk te houden werd besloten geen spouwmuren toe te passen. Een uitzondering werd gemaakt voor de archiefruimte. Op 12 september 1882 vindt de publieke aanbesteding plaats. En wie krijgt de opdracht? De laagste inschrijver, zijnde eerder genoemde Jacobus Rentinck, voor een aanneemsom van fl. 11.899,-. Het benodigde geld werd geleend tegen een rente van ten hoogste 4 ½ % per jaar.

De bouw werd voortvarend aangepakt. Reeds op 6 oktober 1882 werd in aanwezigheid van de verzamelde gemeenteraad de eerste steen gelegd door Burgemeester de Tourton Bruyns. Het werkvolk ontving bij die gelegenheid een gift van fl. 25,-. Deze gift is inclusief het pannembier als het hoogste punt bereikt zal zijn!

Op 3 juli 1883 kan het nieuwe gemeentehuis in gebruik genomen worden. De raadsvergadering neemt een aanvang in het oude gemeentehuis (Het

Abcoude.

†— Bij de aanbesteding, voor het bouwen van een raadhuis met woning enz. te Abcoude gehouden 12 September was ingeschreven als volgt:

J. Rentinck, te Abcoude voor f 11899; J. Welsink, te Baambrugge voor f 11960; A. van Wensveen, te Amsterdam voor f 13500; H. D. van Aken, te Amsterdam voor f 14000; P. Nomes, te St. Maarten voor f 14430; L. van der Zaag, te Leeuwarden voor f 14800; N. de Wolf, te Beverwijk voor f 14900; G. en S. Bodegraven, te Nieuwkoop voor f 14962; G. Kooft, te Wilnis voor f 14997; J. Barends te Vinkeveen voor f 15200; G. B. Straatsburg, te Amsterdam voor f 15990; S. H. Hendrikse, te Uithoorn voor f 16667; J. Post, te Abcoude voor f 16700; minste inschrijver alzoo J. Rentinck, te Abcoude, aan wien het werk is gegund.

†— De hr. Gt. van Setten, onderwijzer alhier aan de openbare lagere school, is benoemd tot onderwijzer 1. klasse aan de openbare school aan den Overtoom, gemeente Nieuwer-amstel.

Regthuijs). Halverwege wordt de vergadering onderbroken en begeeft men zich naar het nieuwe pand. Nadat de raadsleden hun plaats in de nieuwe raadzaal hebben ingenomen heropende de voorzitter de vergadering met een toespraak. (Waarvan ons de inhoud helaas niet bekend is!). Wel memoreerde de burgemeester het uitstekende water dat de onlangs gegraven put op het plein voor het gemeentehuis opleverde. We mogen overigens aannemen dat men bij de opening iets anders dronk dan gemeentepils.

Een onverwachte meevaller viel veldwachter Jansen ten deel. Een half jaar later werd besloten hem een gratificatie van fl. 25,-- toe te kennen voor het aanschaffen van een uniform en winterjas, volgens het model door den Rijksveldwachter gebruikt. Deze gratificatie moest worden gezien als een beloning voor diensten tijdens de bouw van het Gemeentehuis bewezen en waardoor de gemeente veel is bevoordeeld.

In juli 1885 bleek dat de besparingsdrift die resulteerde in het bezuinigen op spouwmuren, wrange vruchten ging afwerpen. In regenach-

In Het Nieuws staat wie er voor welk bedrag tijdens de aanbesteding op 12 september 1882 hadden ingeschreven.

tige periodes bleek dat de gevels doorregenden. Alsnog werd besloten de buitenmuren met portland te bepleisteren, om vochtdoorslag te voorkomen. Ook toen lag het geld niet voor het oprapen. Eerst in 1886 kon met de gevelbehandeling worden begonnen

Hoe het verder ging.

De eerste vaste bewoner van het gemeentehuis was de gemeenteveldwachter Johannes Jansen met vrouw, zoon en drie kostgangers. Op 15 mei 1883 worden zij ingeschreven op het adres Jaagpad 15a.

Lang zou Jansen niet van zijn nieuwe onderkomen genieten. Op 20 juni 1886 overleed hij in het gemeentehuis. Zijn echtgenote en zoon moesten uiteraard een ander onderkomen zoeken. Bij haar vertrek verklaarde de gemeente zich bereid om van haar over te nemen: schotten in de kelder ter berging van kolen, een getimmert slaapkamertje op de zolder, schuttingen en een vloerzeil waar zij niet meer dan fl. 6,-- voor wilden vergoeden. De tweede bewoner was weer een veldwachter en wel de opvolger van Jansen, veldwachter Barend Kraal. Deze zou het vrije gebruik van brandstof krijgen!

Het Raadhuisplein.

Het nieuwe gebouw stond een weinig verweesd in een kale omgeving die nog moest worden aangekleed. We memoreerden al de waterput die aanwezig was. Langs de oostkant van het plein liep nog een sloot. Deze werd beschoeid met wrakke pannen om de slootkant te verstevigen.

De noorderlijke berm van de weg bij het gemeentehuis werd in het najaar 1886 beplant met iepenbomen. Deze zouden het tot het voorjaar 1933 uithouden. Toen mocht tuinier Leefflang langs het Raadhuisplein beukenbomen planten.

In 1887 en 1889 heeft men nog steeds last van een stinkend toilet en en riekend riool.

In 1890 wordt besloten het Raadhuisplein met grind op te hogen.

Tenslotte wordt het Raadhuisplein in 1898 nog verfraaid met een lindeboom. Deze moest de herinnering levendig houden aan de aanvaarding der regering door H.M. Koningin Wilhelmina. Begin jaren vijftig moest deze Wilhelminalinde inclusief het fraaie hekje wijken vanwege de aanleg van de Verbindingsweg met de A2.

Het gemeentehuis in het eerste kwart van de 20^e eeuw. Met links tegen de zijgevel; het arrestantenhok en naast de waterpomp nog de prille Wilhelminalinde.

De twintigste eeuw begint goed. In 1901 krijgt De Electriche Maatschappij Maarsse opdracht om elektrische verlichting in het Raadhuis aan te leggen. De raadzaal werd voorzien van: *een kroonverlichting met drie lampen van 16 normaalkaarsen, de polderkamer met een lamp van dezelfde sterkte, de Secretarie en de vestibule met een dito.*

De aanwezigheid van electriciteit zorgt er ook voor dat er in 1909 telefoon wordt aangelegd. Er wordt nog wel gebakkeleid over de aansluitkosten van fl. 43,30. De reden is dat men van mening is dat hoofdzakelijk de Rijkspolitie van het nieuwe medium gebruik zal maken. Het beperkte ambtelijk apparaat, (burgemeester, secretaris en klerk) zijn nog brieven-schrijvers. En die keren dat zij van de telefoon gebruik willen maken lopen ze wel even naar het hulpte-foonkantoor in de Stationsstraat. Een directe aansluiting van het Raadhuis met het telefoonkantoor is dan ook niet nodig volgens de Directeur Generaal der posterijen en telegrafie. In de kamer van de burgemeester zorgde nog steeds een gezellige petroleumlamp voor de verlichting. Aangezien de burgemeester en de secretaris vanwege toegenomen werkzaamheden ook nog wel eens 's avonds in het Raadhuis werkten werd in 1912 besloten in de kamer van de burgemeester ook elektrisch licht aan te leggen.

Omstreeks deze tijd werd waarschijnlijk ook het arrestantenhok aan de oostkant van het raadhuis gebouwd. Het is niet duidelijk waarom dit onderkomen werd gebouwd. Onder de kerktoren waren immers sinds 1879 al twee cellen aanwezig. Zou ondanks de zedelijkheids wetgeving het alcoholmisbruik met alle gevolgen van dien, toch weer zijn toegenomen?

Het Interbellum.

In oktober 1914 lezen we in de notulen van de raad dat men van Rijkswegen een vergoeding van fl. 60,- heeft ontvangen voor het gebruik van de

Uitg. R. v. d. Zijden, Abcoude.

Gemeentehuis

Lichtdr. J. M. Schalekamp, Buiksloot

Polderkamer met vestibule in augustus en september. Deze ruimte was gebruikt voor opslagplaats en bureau ten behoeve van het Detachement Abcoude buiten de forten. Sedert begin oktober is genoemd lokaal ontruimd en naar elders overgebracht.

Tot aan de Tweede Wereldoorlog gebeurde er verder in en met het gebouw niet zoveel. In 1928 werd het Raadhuis aangesloten op de waterleiding. Loodgieter Jan van Teeseling mocht fl. 228,23 in rekening brengen voor de aansluitkosten en het plaatsen van twee waterclosets met fonteintjes. De oude Nortonpomp was nog aanwezig. In september 1928 merkte ons eerste vrouwelijke raadslid, mej. Niemer, op dat vooral op zondag veel vreemdelingen gebruikmaken van deze pomp. Zij pleit ervoor een kraan aan te leggen. De vreemdelingen komen zelfs vanuit Amsterdam melkbussen met water halen. Het probleem wordt opgelost als de pomp begin 1930 wordt afgebroken. Juffrouw Niemer let goed op de gemeentefinanciën. In datzelfde jaar vraagt zij zich af of de kosten van het telefoneren ten behoeve van de gemeente Abc Ba. wel wordt doorberekend. De Burgemeester stelt haar gerust: Deze gesprekken worden nauwkeurig geadministreerd en de kosten worden doorberekend.

Als laatste heugelijk feit voor de donkere tijd van de oorlog kan nog worden vermeld dat L. Aaftink in januari 1937 fl. 2,35 in rekening brengt voor de versiering van het Gemeentehuis ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard.

(wordt vervolgd)

Wim Timmer
wtimmer1@cs.com

Het ontstaan van de wijk Angsteloord

Na de Tweede Wereldoorlog was de woningnood in Nederland hoog. In de oorlog was grote schade aan de bestaande huizen toegebracht en eenmaal bevrijd werd de bevolking geconfronteerd met een nog nijpender schaarste aan woningen doordat het aantal huwelijken snel toenam.

Er was gebrek aan geld, materiaal en arbeidskrachten. Gezien de toestand waarin het land verkeerde was het onvermijdelijk dat bij de wederopbouw de overheid het voortouw nam. In 1947 werd een ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting gevormd, dat het aantal te bouwen woningen bepaalde, deze zo eerlijk mogelijk over de gemeenten verdeelde en ook subsidies verleende. De woningbouw bestond uit woningwoningen (betaalbare huurwoningen, meestal gebouwd door woningcorporaties), premiewoningen, (koopwoningen, gebouwd door aannemingsbedrijven, waarvoor het Rijk subsidie verleende) en particuliere bouw.

Ook Abcoude ging bouwen. In een brief van B&W, van juli 1950, *Dorpsontwikkelingen* getiteld, had het College geconstateerd dat Abcoude duidelijk 'ontdekt' was als vestigingsplaats. Helaas konden wij de gehele brief nog niet raadplegen; zo nodig komen wij er een volgende keer op terug. In november 1950 werd een Uitbreidingsplan in de gemeenteraad gepresenteerd. Voorzien werd in de wijken 't Markvelt met het Stationsgebied, Blomswaard-Noord en Blomswaard-Zuid en Koppelland. Het plan was getekend door Jan Trouw, die het ook in de raadsvergadering kwam toelichten, tezamen met A. de Graaf, kringarchitect voor Vreeland, Nigtevecht en Abcoude (de voorloper van de Dienst Bouwen en Woningtoezicht), die vragen met betrekking tot de grondwerkzaamheden, zoals de riolering, beantwoordde. Voor de riolering was gekozen voor een enkelvoudig systeem, waarbij regenwater en huishoudelijk water door één buis werden afgevoerd. Het diepst zou de riolering in de toekomstige wijk Angsteloord komen te liggen. In 1962 kwam daarvoor aan het einde van de straat Angsteloord een pompgemaal met persleiding naar de rioolzuivering aan de Oude Dijk.

Jan Trouw

De betrokkenheid van Jan Trouw bij de uitbreidingsplannen van na de oorlog is tot nu toe onder-

belicht gebleven. Geboren in het dorp Abcoude in 1889 kreeg hij na de lagere school een baan in Amsterdam bij de Dienst voor Bouw- en Woningtoezicht. Hij leerde er veel van de directeur, Arie Keppler, die ijverde voor betaalbare, maar ook mooie woningen voor de arbeiders. Betondorp in de Watergraafsmeer was Kepplers geesteskind. In dit in 1923 gebouwde tuindorp zijn elementen van zowel de Amsterdamse School als van de Nieuwe Zakelijkheid te vinden.

In 1928 ging Trouw werken op de afdeling Stadsontwikkeling in Amsterdam onder leiding van C. van Eesteren, de man van het Algemeen Uitbreidingsplan van Amsterdam, waarin een visie was ontwikkeld op de woonwijk, met veel groen, betere voorzieningen en minder overlast door doorgaand verkeer en bedrijvigheid. Trouw werd uiteindelijk bij Stadsontwikkeling chef van de tekenkamer en van de afdeling fotografie. Zijn in Amsterdam opgedane kennis en idealen bracht Trouw ook in Abcoude in de praktijk. Al ver voor de oorlog had hij geijverd voor het bouwen van betaalbare woningen voor arbeiders. Daarvoor had hij in 1914 samen met enkele dorpsgenoten de Woningbouwvereniging De Angstelstroom opgericht. Door De Angstelstroom werd een eerste plan ontwikkeld voor 34 grote en 16 kleine woningen op een gedeelte van de vroegere buitenplaats Blomswaard. Ir. J.H. Leliman was de ontwerper ervan. Het stuitte op verzet in de gemeenteraad van Abcoude-Proostdij, waartoe het deel van het dorp Abcoude ten westen van de Angstel toen behoorde. De door de woningbouwvereniging zo gewenste bouw ging niet door. Wel kwamen onder andere de Christelijke Nationale School, een woning voor de hoofdonderwijzer en een voor de gemeentesecretaris tot stand.

Het uitbreidingsplan van 1950

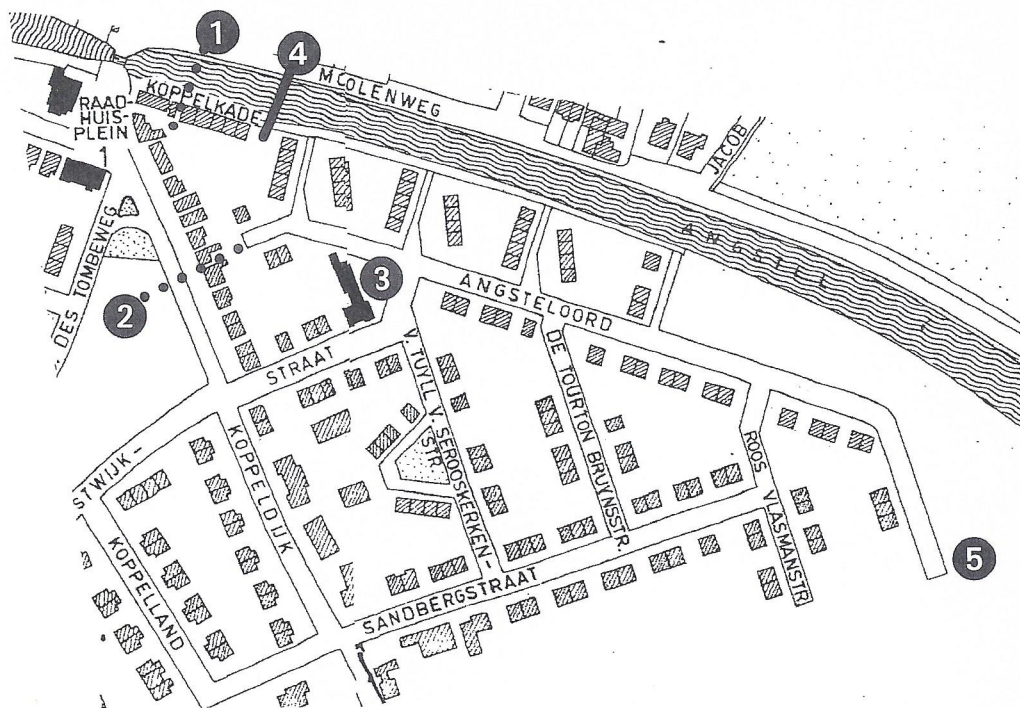
In 1941 kwam een einde aan de malle situatie dat dwars door het dorp de grens liep tussen de gemeente Abcoude-Proostdij en Abcoude-Baambrugge.

Was er voor de oorlog al niet zoveel animo

Plattegrond sept. 1968

1. Passage naar Koppelkade.
2. Niet gerealiseerde ontsluiting.
3. Politiebureau met woningen.
4. Afsluiting op Koppelkade.
5. Rioolwaterpompstation.

geweest Abcoude uit te breiden, ook na de oorlog ging de woningbouw traag van start. Behalve de moeilijke situatie direct na de oorlog droeg in Abcoude nog iets anders daartoe bij: de anti-stadse gezindheid die al voor de oorlog kenmerkend was geweest, zoals bleek bij de discussie over het al dan niet gemengd zwemmen in de jaren '20 en '30 van de vorige eeuw. En nog in 1954 sprak het raadslid Griffioen over 'buitenlanders' wanneer hij het had over nieuwkomers. "De bedstede van Amsterdam" was een andere kwalificatie. Ook de burgemeester, L.A. Quarles van Ufford, was in dit opzicht een behoudend man, die naar het schijnt gezegd had dat elke vierkante meter cultuurgrond die voor woningbouw gebruikt werd, hem aan 't hart ging. Anderzijds was voor anderen, de middenstanders bijvoorbeeld, uitbreiding wel degelijk aantrekkelijk. In de raadsvergaderingen van 30 november en 8 december 1950 kwam het eerste uitbreidingsplan in de raad aan de orde (afb. 1). De discussie ging eerst over het buitengebied, waar Trouw langs Winkel en Holendrecht plaats had ingeruimd voor moderne buitenplaatsen. Hierop kwam ernstige kritiek omdat dit ten koste zou gaan van het agrarisch bedrijf. Ook de vele geplande vijvertjes zagen de raadsleden niet zitten. Maar Trouw zag ze als een noodzakelijk kwaad vanwege het vele water dat er hier nu eenmaal was, en dat dankzij de vijvers beter beheersbaar zou zijn. In de volgende vergadering kwam de verhouding openbare ruimte, zoals straten en plantsoenen, en bebouwing aan de orde. Was deze vroeger 33% tegenover 66%, volgens het uitbreidingsplan werd nu zeker 60% bebouwd. Een meer wenselijke verdeling 50%-50% zou de bouw niet rendabel maken. Duidelijk is dat de raad bezorgd was voor de teloorgang van agrarische gronden. De idee van tuinsteden, zoals in Amsterdam opgang deed, was kennelijk een brug te ver voor de nog overwegend agrarische gemeente.

Dat bleek ook uit de bezwaarschriften vanuit de bevolking. Vooral bewoners aan de Koppeldijk, onder wie de kunstschilder Folkert Post, hielden een vlammend betoog tegen de voorgenomen uitbreiding, die in hun ogen "een onherstelbaar verlies van het landelijk schoon" zou betekenen. Dat deze buurt in opstand kwam, is niet onlogisch. Aan beide kanten zou hun uitzicht op het polderlandschap teloorgaan. De reeds gebouwde huizen aan het Markvelt werden in het bezwaarschrift gekwalificeerd als "steedse huizen met enorme spiegelruiten": ze werden zelfs als Amsterdam-Zuid of nog erger betiteld! Ze verstoorde de landelijkheid, het "cachet van ons mooie boerendorp", het werd een stuk stad in een dorp. Het sombere horizontalisme van de huizen werd bekritiseerd: alle daken even hoog. Kortom het zijn huizen voor vreemdelingen en het gaat ten koste van het boerenbedrijf. De A2 die bedoeld was om het autoverkeer buiten de dorpen te houden, werd door Abcoude als een entree tot het dorp beschouwd. En men voorzag de komst van Albert Heijn, die de Abcouder winkeliers de das om zou doen.

De veronruste inwoners kregen als antwoord dat men aandacht zal blijven schenken aan het dorps karakter, maar dat het niet-inwoners niet verboden kon worden zich hier te vestigen. Bovendien gaf het Uitbreidingsplan slechts aan waar wel en niet gebouwd kon worden.

Het Uitbreidingsplan van 1950, dat op 8 december 1950 door de raad was aangenomen, is dan ook niet als zodanig uitgevoerd. Het doortrekken van 't Markvelt naar het station over het "land van Schoenmaker" is bijvoorbeeld nooit verwezenlijkt.

De wijk werd gefundeerd op houten heipalen. Foto: J.W.A. Deerenberg

Twee jaar voordat het Uitbreidingsplan bekend werd, was de nieuwbouw rond het vroegere marktveld al begonnen. De tekeningen hiervoor waren al vóór de oorlog gemaakt, ook door Jan Trouw.

Na de gemeenteraadsverkiezing van 1953 pakte men de nieuwbouw voortvarender aan. Met vier zetels was de Katholieke Volkspartij de grootste partij gebleven.

Omdat de Christelijk Historische Unie en de Anti-revolutionaire Partij, die sinds het einde van de oorlog de wethouders hadden geleverd, hun meerderheid verloren, kwam de KVP in het College van B&W, samen met de CHU.

De wijk Angsteloord

In 1955 kwamen achter de Raadhuislaan de particuliere huizen aan de Burgemeester De Beaufortlaan tot stand. De Woningbouwvereniging De Angstelstroom begon woningwetwoningen te bouwen in de nieuwe wijk Meerzicht, onder meer in de Waardassacker- en de Proostdijkstraat.

De wijk Koppelland was in aanbouw, toen in 1956 de eerste aanvraag kwam voor de bouwexploitatie van de wijk Angsteloord, tussen de Koppeldijk en de Angstel. Bestek en tekeningen voor de verschillende wijken (de laatste ook nu weer van de hand van Jan Trouw) waren gemaakt door de dienst Gemeentewerken; daarop kon worden ingeschreven.

Het is de firma van de gebroeders Albers die op 27 maart van dat jaar de gemeente medewerking vraagt voor het bouwrijp maken van wat Angsteloord I heette. De grond was op dat moment nog eigendom van B. Schoenmaker te Soestdijk, maar zal later door de firma Albers zijn verworven en doorverkocht aan de latere kopers van de huizen. De cultuurgrond waarop de uitbreidingen van Abcoude tot stand zouden komen, had in het verleden deel uitgemaakt van een van de vele buitenplaatsen die langs de Angstel hadden gestaan, zoals Blomswaard en Koppelrust.

Op 18 juni 1956 kreeg de firma een bouwvergunning voor 49 middenstandswoningen (premiëwoningen). In januari 1957 ging de Utrechtse Provinciale Welstandscommissie na wat wijzigingen akkoord met de door J.T. Vermeulen uit Breukelen

ontworpen huizen. Het betrof huizen van twee onder een kap (de even zijde van Angsteloord, nr. 2,4,12-20) en huizen met meer onder een kap (de oneven zijde, nr. 1-55).

Bij een op 8 mei 1958 ingediende nieuwe bouwaanvraag voor deze huizen blijken deze kleiner dan in de bouwvoorschriften was vastgesteld, zo laat de toenmalige kringarchi-

tect van Abcoude, Vreeland en Nigtevecht, K. Oldenburger, die De Graaf was opgevolgd, de gemeente weten. Dat blijkt te maken hebben gehad met het feit dat de woning niet meer dan fl. 27.000,- mocht kosten om voor rijkssubsidie in aanmerking te komen, zo leren de notulen van de gemeenteraad van 2 september 1958. De raad gaat ondanks het verschil in volume akkoord op grond van artikel 20 van de Wederopbouwwet, al vraagt het raadslid D. de Groot zich af of het aanzien van de gemeente er niet op achteruit zou gaan.

In april 1959 begint de firma Albers te bouwen, nadat de grond bouwrijp was gemaakt, sloten waren gedempt en wegen, rioleringen en leidingen waren aangelegd. Het land is niet opgespoten. Het heien veroorzaakte schade aan de huizen aan de Koppeldijk, waarbij op nr. 9 tot tweemaal toe het plafond naar beneden kwam. De gemeente stelde Albers daarvoor aansprakelijk. Eind oktober konden de eerste bewoners hun huizen betrekken aan Angsteloord, de naam die de gemeenteraad op 7 mei 1959 besloten had aan de straat te geven, inclusief de haaks daarop staande zijstraatjes naar de Angstel toe. De koopprijs lag tussen de fl. 18.000,- en fl. 22.000,-.

In hetzelfde jaar 1959 vraagt de firma Albers toestemming elf garages te mogen bouwen achter de Koppeldijk en tegen percelen aan de Koppelkade aan. Op 29 juni 1959 stemt de raad ermee in. Wel vraagt de heer J.C.Th. Bon, eigenaar van Raadhuisplein 2, B&W er nauwlettend op toe te zien dat deze alleen voor het stallen van auto's worden gebruikt en niet als werkplaats.

Er kwam een kleine ruimte tussen de garages (die eigendom van Albers bleven) en de bestaande doorgang tussen de huizen Koppelkade 1 en 2, waardoor de bewoners van de wijk langs dat pad de mogelijkheid kregen om te voet naar het dorp

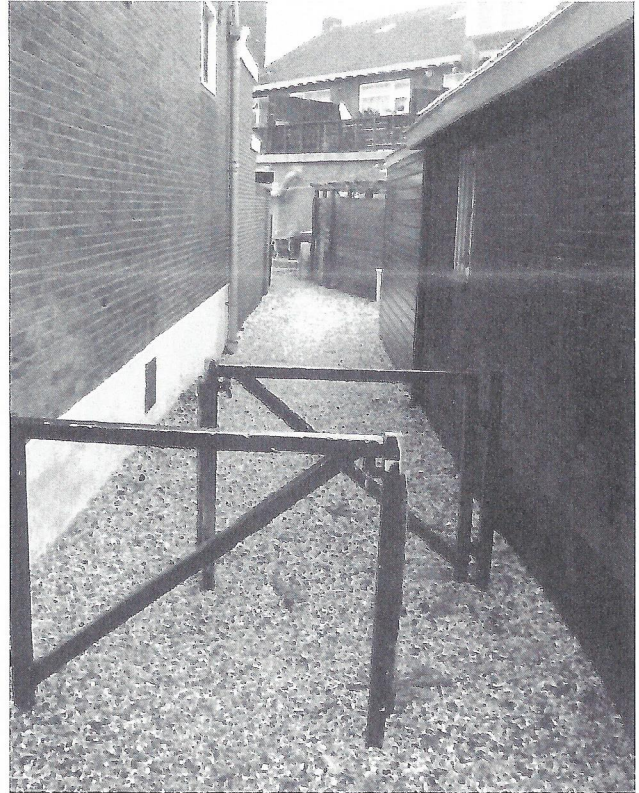
*De niet gerealiseerde ontsluiting. Hier loopt de straat abrupt dood!
Achter het attentiebord de woning Koppeldijk 11*

te gaan. Overigens zou die doorgang bij de garages nog al eens moeilijkheden opleveren: de firma Albers schortte meer dan eens het recht van overpad voor de bewoners op. Dit had te maken met een conflict dat Albers met de gemeente had. Volgens het bestemmingsplan was er namelijk een ontsluiting gepland ter hoogte van Koppeldijk 11, het huis dat eigendom was van de familie Wouters. Om het te slopen betaalde de firma Albers fl. 5000,- aan de gemeente. De ontsluiting werd geschrapt, maar Albers kreeg zijn geld niet terug. Het vertroebelde de relatie tussen de bouwers en de gemeente, hetgeen niet zonder gevolgen zou blijven. Nog in 1988 ontstond er commotie toen Albers een hek plaatste van twee meter hoog en bewoners van Angsteloord verbod gebruik te maken van de eerder genoemde doorgang. Op 29 februari 1960 draagt de firma Albers de grond voor wegen en plantsoenen in de wijk over aan de gemeente.

Kort daarna verschijnt een andere speler ten tonele: Aannemersbedrijf v/h De Baat NV uit Amsterdam. Deze blijkt een optie te hebben op een stuk weiland ten zuidoosten van het door Albers bebouwde Angsteloord I. Op 9 juni 1960 koopt dit bedrijf inderdaad dit stuk grond van P.N. van der Paauw uit Loenen. De gemeente verleent op 8 augustus 1960 haar medewerking aan de bouwexploitatie voor 14 woningen op 1/3 van het terrein. De prijs van de te bouwen premiewoningen zal ongeveer fl. 18.000,- bedragen. De aanvankelijke bedoeling was 56 woningen te bouwen, waaronder een aantal premiewoningen.

De plaagstrook

Een groot probleem ontstond toen bleek dat de firma Albers nog een stuk grond in eigendom had van 50 cm breed en 178 meter lang. Op twee plaatsen zouden er over deze strook heen wegen, riolering en leidingen moeten worden aangelegd om de verbinding tussen de delen van de wijk Angsteloord mogelijk te maken. Er ontstaat een schimmig spel, wanneer eerst blijkt dat Albers de grond verkocht had aan J. J. Hendriks, boekhouder en aangetrouwd familielid van de Albersen,

De kortste weg naar het dorp voor voetgangers. De doorgang aan de noordwestzijde van Angsteloord tussen de huizen Koppeldijk 1 en 2.

maar het later weer had teruggekocht. De prijs die voor dit stukje gevraagd wordt, fl. 30.000,-, kan De Baat, die inmiddels in financiële moeilijkheden is geraakt, niet betalen en de gemeente wil het niet betalen omdat zij de prijs te hoog vindt. Een onteigeningsprocedure wordt gestart, eerst via artikel 10 van de Wederopbouwwet, maar nadat de minister had verklaard dit artikel slechts bij hoge uitzondering te willen toepassen, via de Onteigeningswet.

Uit het bezwaarschrift van Albers blijkt dat deze zelf graag de grond had willen kopen. Op 3 juli 1962 ging de minister akkoord met onteigening van wat inmiddels de 'plaagstrook' was gaan heten. Het KB kwam af op 10 januari 1963. Inmiddels was De Baat, die in januari 1961 nog toestemming had verkregen het laatste deel van Angsteloord te bouwen, failliet gegaan. Zeven premiewoningen die gepland stonden in Angsteloord werden daarom verplaatst naar de Waardassackerstraat en Meerzicht. Het Bouwen Aannemingsbedrijf P. Dijkhuis Jr. uit Kortenhoeve zal het resterende gedeelte van het plan Angsteloord afbouwen.

De laatste fase

In november 1961 had dit bedrijf al een aanvraag gedaan de gronden die bestemd waren voor de Sandbergstraat en de Roos Vlasmanstraat bouwrijp te mogen maken, waarvoor het op 27 april 1962 toestemming krijgt. In 1959 had men besloten de straten te noemen naar oud-burgemeesters, om samenhang te creëren met de eerder genoemde

Vanaf de Angstelkade naar de Koppellkade is het hekje een niet te nemen barrière. Bewoners van Angsteloord hielden het doortrekken van de Koppellkade tegen.

De Beaufortlaan en de Doude van Troostwijkstraat waarmee in Koppelland was begonnen.

Dijkhuis zal direct met de bouw van premiewoningen beginnen. In 1964 krijgt hij vergunning voor de bouw van acht woningen op Angsteloord (nrs. 40-54). In 1965 bouwt Dijkhuis de laatste huizen op Angsteloord (nrs. 26-38 en 57-61). In december 1966 draagt Dijkhuis de wegen De Tourton Bruynsstraat, de Roos Vlasmanstraat, een deel van de Sandbergstraat en het laatste stuk van Angsteloord aan de gemeente over. Ook krijgt hij op 3 april 1968 toestemming zes bungalows aan de Angstel te bouwen, waartoe bij wijziging van het oorspronkelijke plan was besloten.

Behalve de bouwondernemingen zijn er twee particulieren geweest die een huis in de wijk Angsteloord hebben gebouwd. De eerste is L.E. Loeb, die op 27 april 1962 toestemming krijgt in de Sandbergstraat (thans nr. 2) een huis te bouwen. Hij had de grond geruild voor een ander stuk grond in Angsteloord. Zijn huis werd ontworpen door architect Bernard H. de Vries.

Veel lastiger krijgt J.C.Th Bon het. Het door hem in 1967 gekochte perceel op de hoek van de Sandbergstraat en de Koppeldijk had een groenbestemming, maar de procedure om deze te veranderen in bebouwing werd in gang gezet. Gedeputeerde Staten in Utrecht lagen echter dwars, onder meer omdat de Koppeldijk een belangrijke functie zou krijgen als radiaalverbinding.

Na beroep bij de Kroon komt op 8 november 1971 het verlossende woord: er mag gebouwd worden.

Het politiebureau

De wijk Angsteloord heeft één publiek gebouw gekregen: het politiebureau. Hoewel er nog even sprake is geweest er het Kruisgebouw en zelfs een nieuw gemeentehuis te bouwen, werd het uiteindelijk een politiebureau, waarvoor aanvankelijk een plek op de hoek van de Waardassackerstraat en Blomswaard was gedacht. Het werd de Doude van Troostwijkstraat, waar een onderkomen voor de Rijkspolitie en twee dienstwoningen kwamen. Op 4 maart 1964 werd de bouwvergunning verleend,

nadat de door omwonenden ingediende bezwaarschriften niet-ontvankelijk waren verklaard. Toen het af was (eind 1964) vond men het resultaat teleurstellend, zo merkte raadslid D. de Groot op. Vooral het donkergrijze dak gaf aanstoot. De voorzitter van de raad, burgemeester Knoppers, was het kennelijk met de spreker eens, maar antwoordde dat haast geboden was geweest gezien de benarde toestand van het bureau in de Hoogstraat (nr. 30). Te strenge eisen had men daarom niet willen stellen. Tot in 1996 heeft het politiebureau in de wijk Angsteloord gefunctioneerd. Daarna heeft de dienstwoning nog even gefungeerd als werkruimte voor o.m. het college van B&W tijdens de verbouwing van het gemeentehuis.

Tot slot

Abcoude werd voor de hogere inkomensgroepen uit Amsterdam aantrekkelijk omdat deze stad weinig bouwde voor deze categorie woningzoekenden. De treinverbinding maakte de keuze gemakkelijk.

In 1963 had burgemeester H.C. Knoppers zijn intrede gedaan. Deze planoloog van origine had grootse plannen met de gemeente. Hij wilde van Abcoude "klein New York" maken, met een indrukwekkend ringwegenstelsel en een serie bruggen. Dat ging niet door: men koos uiteindelijk eendrachtig in de gemeenteraad voor een blijvend groen Abcoude (VAR 28.01.1988).

Door de uitbreiding van Abcoude in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw nam het aantal inwoners tussen 1956 en 1966 toe van 4000 tot 6250. Het percentage forenzen steeg van 27% in 1947 tot 53% in 1960, terwijl het aantal werkenden in de agrarische sector in die jaren daalde van 32% naar 17%.

Huib den Bandt en Marijke Carasso-Kok

De gegevens zijn ontleend aan archivalia die bewaard worden in Breukelen, Streekarchivariaat Vecht en Venen (S.A.V.V.)

Raadsnotulen, bezwaarschriften (inv. 989) dossiers van de bouwondernemingen en 'plaagstrook' etc. Over Jan Trouw is een biografie van Ruud Stokvis verschenen in *Van Angstel tot Kromme Mijdrecht* (Utrecht 2001) 181-185.

Interview met K. Oldenburger d.d. 17 december 2010.

Abcoude - Baambrugge – Leiden – Buskruit.

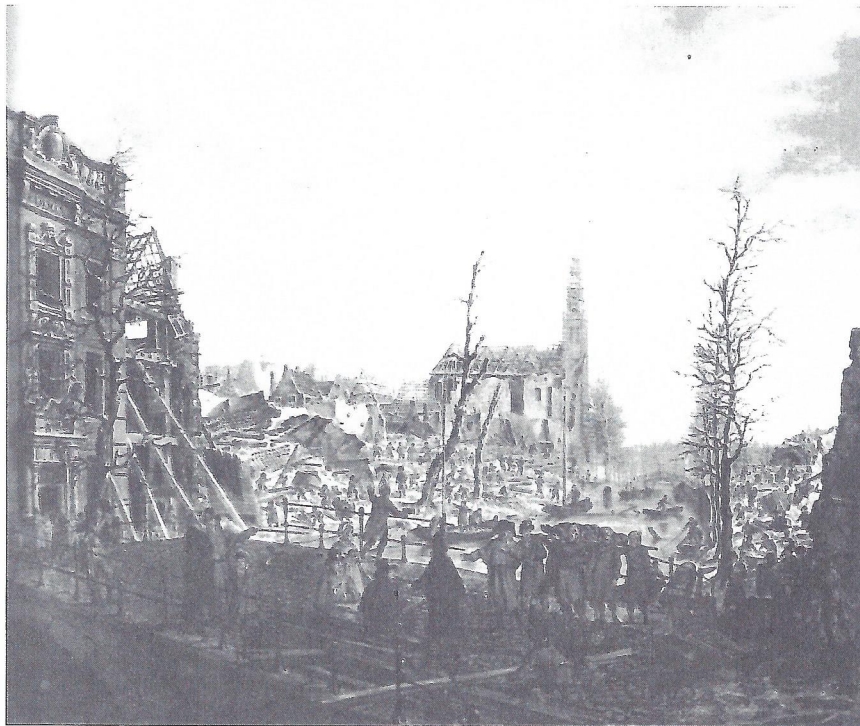
Maandag 12 januari 1807 was kwart over vier in de middag in onze dorpen een normale dag. De zon was zojuist ondergegaan. In Abcoude werd het pasgeboren meisje Maria Gertrudis Martin door pastoor Adolphus Lappée gedoopt. De dorpelingen werden plotseling opgeschrikt door een zware knal. Het duurde enige tijd voordat aan de speculaties over de oorzaak van de knal een einde gemaakt werd door het bericht: In Leiden was een kruitschip ontploft.

Niet alleen bij ons was de zware ontplofing gehoord maar ook in Amsterdam. De trekschuit naar Haarlem werd met reizigers en al uit het water getild om met een klap weer in zijn element terug te vallen.

In Leiden was door onopgehelderde oorzaak een schip geladen met 13.000 pond buskruit uit de kruitfabriek in Ouderkerk aan de Amstel, midden in de stad ontploft. Gevolg was een enorme ravage, 151 doden en bijna 2000 gewonden! Koning Lodewijk Napoleon was 's avonds al op de plek van de ramp en vertrok pas de volgende ochtend om zes uur weer naar Den Haag. Hij was behoorlijk aangeslagen en onder de indruk van hetgeen hij had gezien. Hij liet er geen gras over groeien en instrueerde op 18 januari de verschillende departementen in het land, de voorlopers van onze provincies, om in ieder dorp en stad een collecte te houden voor de getroffen en in Leiden. De leraren van alle gezindten werden gemaand om vanaf hun respectievelijke kansels het volk tot gulle giften aan te manen.

Ook in Abcoude en Baambrugge werd op 25 januari een dergelijke collecte gehouden. Daar zou je in onze tijd niet mee behoeven aan te komen. De overheid verdubbelt wel de opbrengsten van allerlei TV acties die betrekking hebben op rampen in verre oorden. Wij worden op een bijna onontkoombare wijze door radio, televisie en gedrukte media met de neus op de verre ramp gedrukt.

Begin 19^e eeuw was een periode van economische teruggang. Deze werd door burgers veel directer gevoeld dan de crisis in onze tijd. Kennelijk was de mentaliteit anders en de solidari-

De enorme ravage na de ontploffing op het Rapenburg in Leiden. afb. J. Jelgerhuis 1807

teit en betrokkenheid onder de medeburgers groter dan bij de landelijke of plaatselijke overheid. Op 22 januari werd de inzameling gehouden in Abcoude en Abcoude Bercks Gerecht (het huidige Baambrugge).

Men zamelde het gigantische bedrag van fl. 492,-- in! Dit was een bedrag waarvan een dagarbeider met gezin twee jaar van kon rondkomen.

In de 19e eeuw komen we nog een paar keer dergelijke collectes tegen. Zoals de brand in de gemeente Waalwijk in 1824 en de riviersverstromingen in 1850. In 1959 komen we overigens in Abcoude nog een bericht tegen over een collecte ten bate van de slachtoffers van de damdoorbraak in Fréjus in Zuid Frankrijk.

Wim Timmer
wtimmer1@cs.com

De Kroniek van Abcoude en Baambrugge.

Dinsdagavond 14 december was gedenkwaardig. Tijdens een bijzondere en laatste raadsvergadering in het gemeentehuis van Abcoude werd het eerste exemplaar uitgereikt van de publicatie *Kroniek van Abcoude en Baambrugge*.

De zilveren erepenning van de gemeente Abcoude, op 21 juni 1985 uitgereikt aan het echtpaar D.G. Carasso en M. Carasso-Kok bij gelegenheid van het 900-jarig bestaan van Abcoude en Baambrugge

Onder auspiciën van onze kring werd dit boek geproduceerd in een oplage van ca 4500 exemplaren.

Een aantal van ongeveer 3700 exemplaren werd in de laatste weken van december bezorgd bij alle huisgezinnen in de gemeente Abcoude. Onder auspiciën van de Historische Kring Abcoude en Baambrugge werd door de auteur Wim Timmer in samenwerking met mevr. Marijke Carasso gedurende twee jaar aan deze uitgave gewerkt. Dankzij een belangrijke financiële bijdrage van de gemeente Abcoude en vele andere sponsors kon dit boek voor het opheffen van de gemeente per 1 januari 2011 als afscheidscadeau door de Gemeente Abcoude worden aangeboden. Het boek is ook te koop bij de reguliere boekhandel voor € 15,-- ISBN 978-90-8704-198-4. Uitgeverij Verloren, Hilversum

Op diezelfde avond werd de nestor van de Raad, dhr. Theo Kapteyn, benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

De auteur van het onderhavige boek, Wim Timmer, ontving de 17^e en laatste zilveren erepenning van de gemeente Abcoude. In de bijbehorende oorkonde stond: als blijk van erkenning en waardering voor zijn bijdrage aan de geschiedschrijving van de dorpen Abcoude en Baambrugge.

De erepenning werd met het raadsbesluit van 1 april 1971 ingesteld. Daarbij werd vastgesteld dat de raad de beslissing neemt over de toekenning aan personen, die zich in zeer bijzondere mate jegens de gemeente of plaatselijke gemeenschap verdienstelijk hebben gemaakt. De erepenning wordt vervaardigd uit zilver en heeft een middellijn van 50 mm. De inhoud van de bijbehorende oorkonde wordt vastgesteld door Burgemeester en Wethouders. Zij houden in een daartoe bestemd register aantekening met de bijzonderheden die hebben geleid tot het toekennen.

Toegekende Erepenningen van de Gemeente Abcoude.

01. 06-05-1971	Wethouder Kees Bon	10. 30-11-1985	badjuf Wil de Vries-Garritsen
02. 20-01-1972	Dokter Arie van Doorn.	11. 13-08-1987	Stichting feestelijkheden vanwege 75-jarig bestaan
03. 11-05-1974	Oud-burgemeester H.C. Knoppers.	12. 14-01-1988	Nel Griffioen-Blokhuis
04. 02-10-1975	Abcouder Harmonie 75 jaar	13. 22-09-1992	Cor van Schaik
05. 05-01-1976	Wethouder A. van Oostveen	14. 25-11-1995	Emerentia van der Lee
06. 01-01-1979	Bram Klokkemeijer	15. 17-12-1996	Stichting Fort Abcoude
07. 30-06-1981	Gemeentesecretaris Wim Stigter	16. 03-06-2007	Jan Swinkels
08. 02-09-1982	Wethouder Willem van ter Meij	17. 14-12-2010	Wim Timmer
09. 21-06-1985	Marijke en Dedalo Carasso		